

Meanderen

Meanderen is het toverwoord voor een heilig natuurdoel: het 'laten' kronkelen van een beek. Laten kronkelen is raar, want een rivier of stroompje kronkelt in het platte vlak van nature. Kijk maar op het strand of op het wad: het water wil nooit mooi strak rechtdoor stromen. Het beweegt zich met een stel bochten als een kronkelende slang stroomafwaarts. Een normale rivier meandert als een gek en dat wisten ze in de Oudheid ook. In de Griekse mythologie komt de godheid en rivier Maiandros voor. Die is de naamgever van een 'meander', van de bochten in zo'n slingerende rivier. Hij staat thans op de landkaart van Turkije als Büyük Menderes. Maiandros kreeg ooit een proces aan de broek. De sterk meanderende rivier trad geregeld buiten zijn oevers en bracht schade toe aan de oogst en aan gebouwen. De rivier/god werd tot vergoeding van de schade veroordeeld, maar er viel niets te innen. De oplossing kwam door verhoging van de schipperstarieven op de rivier. Uit de meeropbrengst kwam de schadevergoeding. Maiandros betaalde zodoende tòch.

Tegen de grote wateroverlast en erosie bij een meanderende beek of rivier, bedacht men in vorige eeuwen cultuurtechnische oplossingen. De stroom kanaliseren, slingers eruit, stuwen erin en het water 'rechtuit sturen'. In de Drentse Aa gebeurde zoiets bij 't Amerdiep, Deurzerdiep, Rolderdiep en Zeegserloopje. Enkele meanders bleven er voor dood naast liggen. Bij heuvellandbeken elders gooiden boeren vrachten puin in de buitenbochten om uitslijten tegen te gaan. In deze eeuw is de zaak omgekeerd. Veel oeverland is natuurgebied, dat best nat mag worden. Bij het waterbeheer is ook meer respect voor de natuurlijke gang van zaken. Er mag weer gemeanderd worden (in de Vecht is een 500 meter lange bocht weer geactiveerd). Bij het Deurzerdiep komen oude bochten ook opnieuw in bedrijf. Het wordt echter alleen 'normaal' als beekjes zichzelf mogen zijn, met genoeg slingerruimte. Wie 'nieuwe meanders aanlegt' volgens een computermodel, mist vast enkele kronkels in zijn eigen hersens. Meanderen gaat vanzelf. Ook als een bocht zichzelf afsnoert, te zien bij de Meanderdijk.

Jan Tuttel (30 augustus 2004)

(eerder verschenen in nieuwsbrief 'Doorstroom' jrg. 2004 nr.3 van het 'Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa')